

Jan Dominik Bogataj, Janez Potisek

Novi srbski patriarh Porfirije – znanec Slovencev

*Porfirije, the New Serbian Patriarch –
Acquaintance of Slovenes*

Na prvem škofovskem saboru Srbske pravoslavne cerkve (SPC), ki je potekal v kripti novega hrama sv. Sava v Beogradu, je bil 18. februarja 2021 za 46. srbskega patriarha izvoljen dotlejšnji zagrebško-ljubljanski metropolit Porfirije Perić.

Rodil se je 22. julija 1961 v kraju Bečej (južnobačko okrožje v Vojvodini v Srbiji) in bil krščen na ime Prvoslav. Po opravljeni osnovni šoli v Čurugu in gimnaziji v Novem Sadu se je leta 1980 vpisal na študij arheologije na Filozofski fakulteti v Beogradu, vendar sta ga kmalu bolj pritegnila teologija in vpis na tamkajšnjo Pravoslavno bogoslovno fakulteto (PBF). Tam je leta 1986 diplomiral, že leto pred tem pa vstopil v meniško skupnost v slovitom samostanu Visoki Dečani na Kosovem po rokah tedanjega hieromeniha, današnjega bačkega episkopa dr. Irineja Bulovića, ki je vse do danes ostal Porfirijev duhovni oče. Po diplomi v Beogradu je študij teologije s poudarkom na patrologiji štiri leta (do 1990) nadaljeval na univerzi v Atenah, nato pa ga je episkop Irenej poklical nazaj, ga posvetil v diakona in duhovnika ter postavil za igumana starodavnega samostana Kovilj pri Novem Sadu. Tja je Porfirije odšel s še dvema mladima menihoma (danes so vsi episkopi, vladika Fotije Sladojević in vladika Andrej Čilerdžić) z namenom, da bi opuščeni samostan ponovno obudili. Samostan Kovilj je hitro postal pomembno duhovno in kulturno središče: bratstvo se je širilo (danes je tam okrog 30 menihov in Kovilj je eden največjih srbskih

samostanov), obnovilo se je meniško življenje po vzoru svete gore Atos, obnovljeni so bili samostansko gospodarstvo, ikonopisna delavnica, izročilo bizantinskega cerkvenega petja, tam danes deluje celo oftalmološka ordinacija. Leta 2004 so tam ustanovili tudi komuno »Dežela živih« za mlade odvisnike, ki danes deluje že na več krajih po Srbiji.

Maja 1999 je sabor SPC Porfirija izbral za jegrskega episkopa, vikarnega škofa bačke eparhije. Že v vlogi episkopa je leta 2004 v Atenah ubranil doktorsko disertacijo z naslovom *Možnost spoznanja Boga pri apostolu Pavlu v razlagi Janeza Krizostoma* (Τό δυνατόν τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ εἰς τόν ἀπόστολον Παῦλον κατά τόν Ἅγιον Ἰωάννην τόν Χρυσόστομον) in bil istega leta imenovan za docenta na PBF za katehetsko-pastoralno teologijo, pozneje je predaval tudi novozavezno teologijo. Leta 2015 je bil izbran za izrednega in 2020 za rednega profesorja. Aktivno je sodeloval pri obeleževanju 800. obletnice avtokefalnosti SPC (1219–2019). Sodeloval je tudi v devetčlanskem svetu srbske Republiške radiodifuzne agencije in bil leta 2008 celo izvoljen za predsednika sveta. V letih 2010–11 je Porfirije opravljaj službo prvega srbskega vojnega škofa.

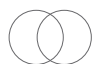
Sabor SPC je Porfirija leta 2014 izvolil za metropolita zagrebško-ljubljanske eparhije, in tam je ostal sedem let – vse do izvolitve za patriarha. Njegovo delovanje v Zagrebu je zaznamovala ekumenska in narodnostna odprtost, Porfirije si je prizadeval za dialog tako s Katoliško cerkvijo kot s hrvaškimi oblastmi – plod tega je tudi zbirka intervjujev in nagovorov z naslovom *Zagreb i ja se volimo javno*, ki je izšla leta 2016.

Tudi kot episkop je vseskozi deloval kot profesor v Beogradu, sodeloval na številnih mednarodnih konferencah po Balkanu in poleg dveh knjig – *Licem k Licu: Biblijsko-pastirska promišljanja o Bogu, čoveku i svetu* (2015), *Premudrost u Tajni sakrivena: Ogledi iz Teologije apostola Pavla* (2020) – objavil tudi več znanstvenih člankov v srbskem, hrvaškem, slovenskem, italijanskem in grškem jeziku, med drugim s področja antropologije in eshatologije sv. Pavla, novozavezne teologije, pastoralne psihologije, pravoslavne ekleziologije, miru in sprave, srbske zgodovine in meništva. Posebej lahko omenimo članka »Svetopisemska eksegeza in psihologija: možnosti ustvarjalne sinergije« v reviji *Bogoslovni vestnik* (80, št. 1 (2020): 63–71) in »Pojam metanoia u Starom i Novom Zavetu« v reviji *Edinost in dialog* (75, št. 1 (2020): 219–249).

Porfirije Perić že kot zagrebško-ljubljanski metropolit slovenski družbi ni bil tujec. Poleg pastirske skrbi za srbske pravoslavne vernike je bil reden gost in sogovornik pri predstavnikih Katoliške cerkve, z njim smo se vsakoletno srečevali ob slovesnostih, povezanih z Rusko kapelico na Vršiču, z nekaterimi javnimi predavanji v Ljubljani je vzbudil nemalo zanimanja in občudovanja tudi med slovensko kulturno in intelektualno srenjo, s katero je stkal številne prijateljske vezi. Na pobudo Pavleta Raka je denimo v sodelovanju med zagrebško-ljubljansko metropolijo in KUD Logos nastala nova knjižna zbirka *Orthodoxia* za sodobno pravoslavno misel, v kateri je leta 2019 izšel prevod dela Ioánisa Kornarákisa *Shizofrenija ali asketizem?*, pri čemer je Porfirije prispeval tudi predgovor. Leta 2020 je pod njegovim blagoslovom in tudi z njegovo finančno podporo pri KUD Logos izšel prvi zvezek slovenskega prevoda *Filokalije*, najslavnejše antologije grške patristične in bizantinske duhovnosti.

Njegova Svetost Porfirije je bil 19. februarja 2021 v katedralni cerkvi sv. nadangela Mihaela v Beogradu ustoličen za peškega arhiepiskopa, beograjsko-karlovškega metropolita in srbskega patriarha. V prvem javnem nagovoru ob tej slovesnosti patriarh Porfirije je poleg prošnje vsem vernikom, naj ga v novi službi molitveno podpirajo, najprej spomnil na prvenstveno nalogo Cerkev: prinašati Kristusov križ in njegovo vstajenje. Poudaril je, da je v Cerkvi prostor za vse, da je naloga Cerkev, da »zbira, združuje in povezuje ter tako služi miru in edinosti«. Posebej se je v nagovoru spomnil tudi svoje dosedanje zagrebško-ljubljanske metropolije ter obnovil svojo zavezo, ki jo je dal v Zagrebu leta 2014 ob sprejemu službe metropolita: »Z vsem svojim bitjem, skromnimi močmi, a z močjo in silo Božje milosti hočem delati za povezovanje ljudi, gradnjo mostov in vzpostavljanje dialoga z vsemi. Skozi ta dialog sem v Zagrebu in drugod pridobil prijatelje, in globoko sem prepričan, da sta jih pridobila tudi Srbska cerkev in srbski narod. Trudil se bom biti vreden teh ljudi v Zagrebu, Ljubljani in drugih krajih zagrebško-ljubljanske metropolije, ki so bili blizu meni, mojim duhovnikom in srbskemu narodu, ki so nas sprejeli za prijatelje in več kot to. [...] Po enakem ključu želim biti svojim bratom, ki živijo v deželah, kjer smo pravoslavni večina, ne glede na to, kateremu narodu ali veri pripadajo, tak prijatelj, kakršne sem pridobil jaz na Hrvaškem in v Sloveniji. Zato prosim tudi vas in vse nas, očetje, bratje in sestre, da tako nadaljujemo ter molimo k našim svetim prednikom in nebeškim zavetnikom, da nam pri tem pomagajo, ter da s takim upanjem že tukaj in zdaj dosežemo večno življenje.«

Novi patriarh torej Slovincem ni neznan – nasprotno, njegova izvolitev naj bi omogočila poglobitev medsebojnih odnosov tako na ravni države in naroda kot Cerkve, saj smo Slovenci v zgodovini političnega in ekumenškega dialoga v regiji pogosto igrali pomembno vlogo.

